۱ مهاجرت صغری را توضیح دهید.

۲ در آستانهٔ انقلاب مشروطه، چه مواردی احساسات ملی ایرانیان را جریحه‌دار کرده بود؟

۳ اساس مبارزهٔ مردم و علمای ایران در عصر قاجار (نهضت مشروطه) چه بود؟

۴ به نظر شما، چرا شیخ فضل‌الله نوری پس از تدوین متمم قانون اساسی از صف طرفداران مشروطه جدا شد؟

۵ مهم‌ترین خواسته‌های مهاجرین در مهاجرت کبری را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است.)

۶ موارد بی‌اعتنایی محمدعلی شاه را نسبت به مشروطه و مشروطه‌خواهان بنویسید. (دو مورد)

۷ استبداد دستگاه حاکم در حکومت قاجار را که موجب نارضایتی مردم می‌شد، توضیح دهید.

۸ زمینه‌های ورود تفکر مشروطه‌خواهی در دوره قاجار به چه شکل‌هایی فراهم شد؟

۹ روسیه به چه دلایلی با نهضت مشروطه ایران مخالف بود؟

۱۰ محمدعلی‌شاه برای مبارزه با مشروطه‌خواهان چه کسی را به نخست‌وزیری منصوب کرد و سرانجام او چه شد؟

۱۱ در زمان مظفرالدین‌شاه، علت مهاجرت علمای شیعه و مردم به شهر مقدس قم چه بود؟

۱۲ بعد از مهاجرت علمای تهران به قم، نهضت مردم در دورهٔ قاجار چه موقعیتی پیدا کرد؟

۱۳ بعد از مظفرالدین‌شاه چه کسی به سلطنت رسید و چه دیدگاهی دربارهٔ مشروطه و مجلس شورای ملی داشت؟

۱۴ پس از فتح تهران مجلس فوق‌العاده از چه کسانی تشکیل شد و این مجلس چه تصمیمی گرفت؟

۱۵ پس از استقرار مشروطه، استبداد صغیر در اثر چه واقعه‌ای روی داد؟

۱۶ آیت الله سیدعبدالله بهبهانی در رهبری حرکت‌های اعتراضی مردم با کدام روحانی متحد شد و این همکاری چه تأثیری در قیام مردم داشت؟

۱۷ آنچه در دوران قاجار، زمینه‌های نهضت مشروطه را فراهم کرد، ذکر کنید.

۱۸ بعد از اخطار روسیه در سال ۱۲۹۰، با پایان رسیدن مهلت ۴۸ ساعته، روسیه چه کرد و مجلس ایران چه واکنشی نشان داد؟

۱۹ در دورهٔ قاجار چه سرزمین‌هایی از ایران جدا شد؟

۲۰ اولین دورهٔ مجلس شورای ملی در دورهٔ قاجار در چه تاریخی تشکیل شد؟ با حضور چه کسانی تشکیل شد؟

پاسخنامه تشریحی

۱ مهاجرت روحانیون و مردم به شهر ری و تحصن در صحن حضرت عبدالعظیم به مهاجرت صغری مشهور است.

۲ دادن امتیازات به بیگانگان - گرفتن وام از بیگانگان - اعمال حق کاپیتولاسیون که از عهدنامهٔ ترکمانچای برقرار شد - دخالت‌های دولت‌های بیگانه در امور داخلی ایران (ذکر دو مورد کافی است) (درس ۵ ص ۶۲)

۳ مبارزه با استعمار خارجی و استبداد داخلی و تلاش برای برقراری عدالت در مملکت (درس ۵ ص ۶۳)

۴ شیخ فضل‌الله نوری به دلیل اعمال نفوذ غرب‌گرایان، در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اوّلیّه از صف طرفداران مشروطه جدا شد. (درس ۵ ص ۷۰)

۵ ۱- برکناری عین‌الدوله از صدارت ۲- فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران ۳- ایجاد عدالت‌خانه ۴- تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان) (درس ۵ ص ۶۸)

۶ ۱- در مراسم تاجگذاری، نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکرد. ۲- خودداری از امضای متمم قانون اساسی (درس ۵ ص ۶۹-۷۰)

۷ حکومت قاجار بر بنیاد استبداد متکی بود و قدرت در دست شاه و ارادهٔ او متمرکز بود. مردم ایران هیچ‌گونه تضمینی برای حفظ جان و مال و ناموس خود در دستگاه استبدادی نداشتند. شاه و بستگانش هر بلایی که می‌خواستند بر سر مردم می‌آوردند. این وضع در ایالت‌ها و استان‌ها بدتر از مرکز حکومت بود. مالیات‌های سنگین نیز بر نارضایتی مردم می‌افزود.

۸ به شکل‌های مختلف نظیر اعزام دانشجو به خارج، سفرهای درباریان و سیاستمداران به خارج و مهاجرت برخی از ایرانیان به کشورهای مختلف فراهم شد. دستاوردها،معاشرت‌ها، مسافرت‌ها و ماموریت‌های مهاجران، دانشجویان، جهانگردان و دیپلمات‌های ایرانی که با کشورهای پیشرفته در تماس بودند از راه انتشار روزنامه‌ها و چاپ کتاب‌ها در خلال نامه‌ها و سخنان آنان به جامعه منتقل می‌شد.

۹ ۱- جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه‌خواهی، از مشروطه‌طلبان حمایت می‌کرد.
۲- کمک به محمدعلی‌شاه که طرفدار روس بود.
۳- پیشگیری از قیام ملت‌های قفقاز برای گرفتن آزادی، تحت تأثیر پیروزی مشروطه‌خواهان در ایران.

۱۰ میرزا علی‌اصغرخان امین‌السلطان را که از مخالفان جدی مشروطه بود، از اروپا به ایران دعوت کرد و او با تدبیرهای امنیتی و حمایت روس‌ها به نخست‌وزیری منصوب شد. او که در دورهٔ نخست‌وزیری خود سیاستی دوگانه در پیش گرفته بود، سرانجام توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد.

۱۱ بعد از بازگشت مهاجران صغری معلوم شد که عین‌الدوله به آنان وعده دروغین داده و در پی دستگیری، تبعید و زندانی کردن رهبران قیام است بنابراین بار دیگر شعله‌های قیام افروخته شد، این بار بین مردم و سربازان درگیری پیش آمد که چند نفر مجروح و طلبه‌ای شهید شد. عین‌الدوله از علما خواست که به خانه‌شان بروند، اما رهبران مردم تصمیم گرفتند این بار در اعترا ض به اقدام‌های دولت، به شهر قم مهاجرت کنند. این مهاجرت به مهاجرت کبری معروف شد.

۱۲ همراه با مهاجرت علمای تهران به قم، عالمان سایر شهرستان‌ها و مراکز ایالت‌ها نیز وارد میدان شدند و نهضت مردمی به اوج خود رسید. حضور شیخ فضل‌الله نوری، روحانی طراز اول تهران، در کنار آیت‌الله بهبهانی و آیت‌الله طباطبایی، بر استحکام قیام افزود.

۱۳ ولیعهد او محمدعلی میرزا با عنوان محمدعلی‌شاه به سلطنت رسید. وی نمی‌خواست در برابر قانون اساسی و مجلس شورای ملی تمکین کند. او در جشن تاجگذاری خود نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکرد و پس از این ماجرا کشمکش محمدعلی‌شاه با مجلس آغاز شد که سرانجام وی مجلس را به توپ بست.

۱۴ از سران و روسای مجاهدان، شاهزادگان، اعیان و وکلای سابق مجلس شورای ملی و به اتفاق آراء محمدعلی‌شاه را از سلطنت خلع و پسر دوازده ساله او، احمد میرزای ولیعهد را به مقام سلطنت برگزیدند.

۱۵ در تیر ۱۲۸۷، محمدعلی‌شاه با تشویق روسیه دستور حمله به مجلس شورای ملی را صادر کرد. لیاخوف فرمانده نیروهای روس به فرمان محمدعلی‌شاه به مجلس حمله کرد و بخشی از ساختمان مجلس را با توپ تخریب کرد. به دنبال آن تمام خانه‌های مشروطه‌خواهان غارت شده و مأموران به دستگیری آنان پرداختند، عده‌ای دستگیر شدند و نمایندگان تحت تعقیب به سفارت انگلیس پناه بردند و دوباره برای مدتی استبداد حاکم شد که یکسال طول کشید و به استبداد صغیر مشهور است.

۱۶ با آیت الله سیدمحمد طباطبایی متحد شد و این اتحاد تا پایان قیام ادامه یافت. همکاری این دو سید روحانی، مردم ستمدیده و آزادی‌خواهی را که از مدت‌ها قبل در انجمن‌های مخفی، تشکل‌های کوچکی فراهم آورده بودند، امیدوار ساخت تا از گوشه و کنار سر برآورند و آماده قیام شوند.

۱۷ ۱- از دست رفتن بخش‌هایی از سرزمین ایران ۲- غلبه استعمار بر مملکت ۳- استبداد دستگاه حاکم ۴- مخالفت‌های مردم و علما با استبداد و استعمار ۵- ورود اندیشه‌های جدید

۱۸ روسیه بلافاصله نیروهای خود را به داخل خاک ایران اعزام کرد. بین مجلس و دولت بر سر پذیرفتن یا رد کردن آن، اختلاف افتاد. مجلس اخطار روسیه را رد کرد، ولی صمصام‌السلطنه نخست‌وزیر، از ترس اشغال پایتخت تسلیم شد و مجلس شورای ملی را منحل کرد.

۱۹ کل قفقاز در شمال غربی و منطقهٔ ماوراءالنهر در شمال شرقی (شامل کشورهای قزاقستان، تاجیکستان، و ترکمنستان کنونی). به این ترتیب در شرق و غرب دریای خزر، مناطق و ایالت‌های وسیع و زرخیزی از ایران جدا شد.

۲۰ در ۲۸ مرداد ۱۲۵۸، اولین دورهٔ مجلس شورای ملی با حضور نمایندگان تهران تشکیل شد. عده‌ای از سیاستمداران مشروطه‌خواه، به تدوین قانون اساسی پرداختند.